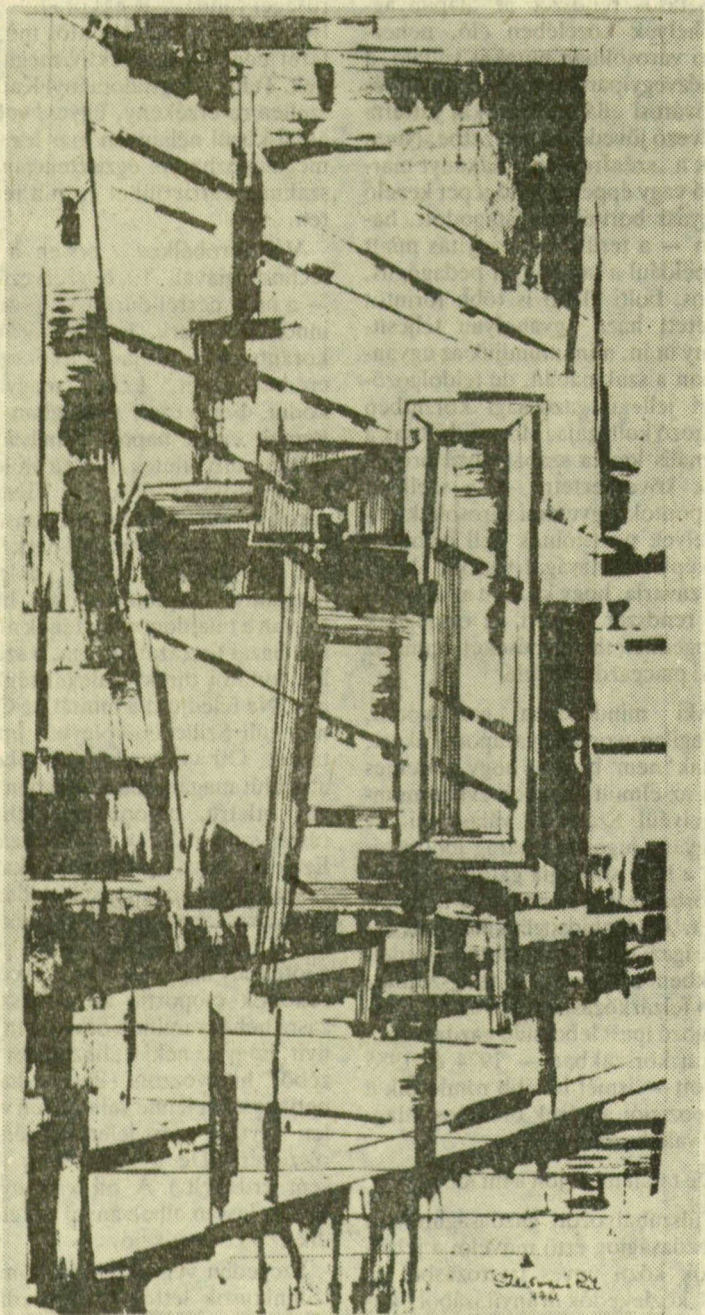

PETRI CSATHÓ FERENC

Április

Ha volna Sándor Mária kisasszony
volnék én is hogy eljöhessen
Ha élne Sándor Mária kisasszony
meghálnék érte hogy sirasson
meghálnék érte hogy hihihessem
ikönnye patakja hiányom ára
De nincsen Sándor Mária kisasszony
Én sem vagyok Talán csak április
gondolt reám és Sándor Máriára

SZUROMI PÁL: FÉNYEK-ÁRNYAK

Klinikai bócorgások

Úgy alakultak a dolgok, hogy össze kell fognom és le kell zárnom a kedvvel csinált sorozatot. Néhányszor ígértem, erre vagy arra visszatérek majd, sajnos, nem marad rá időm. A harmadik, a negyedik és az ötödik emeletről egyszerre szólok most, nagyokat ugorva, és fontos dolgokat kihagyva.

Azt hittem, érzéki családásaim áldozata vagyok, amikor egy-egy traktus bejárásakor szállodák jutottak eszembe. Most, hogy csatlakozhattam egy alkalmi „bejáró” társasághoz, egy-egy emelet mind a négy szárnyának a bemutatásánál azt hallok, hogy a tűzbiztos ajtó mögött két orvosi szoba van három-három orvos számára, egy vizsgáló következik utána, egy kezelő, és az összes többi a hotelrész. Ebből azt érzem ki, hogy már a tervezők is szakítani akartak a belénk kövesedett idegklinikai kényszerképzetekkel, és a gondozást, ápolást, gyógyítást a mai és holnap kor emberének az igényeihez szabták.

Hallottam persze mást is. Három év múlva esedékes a Közös Piac határainak az egybemosásával az eddiginél jóval egységesebb Európa kezdete. Ez többek között azt is jelenti, hogy London, Párizs vagy Athén egészségügyi ellátásában, kórházi felszereltségében és gyógyító képességében lényeges különbség nem lehet. Néha-néha pedzegetik, jó lenne nekünk is belépünk ebbe az Európába. Ez a klinika európai színvonalú akar lenni mindenben. Épületben, felszerelésben, orvosokban, nővérekben, teljes személyzetben. És bízunk benne, hogy betegekben is. Ezt úgy értik, a betegek is észreveszik, hogy rendkívüli körülmények közé kerültek, és igyekeznek óvni a kultúralt ember figyelmességével. Hatalmas érték, most látszik igazán, amikor szinte minden lépésünkön a nadrárszifj összehúzása jár az eszünkben.

Azt is hallok, hogy az európaiságot azért jellegzetesen magyar dialektus szerint kell értelmeznünk. A legelején kimondták, két és fél milliárd forint van a fölépítésére. Jött utána az infláció, félévkor már azon vitakozunk, nem jött-e ránk már az egész évre tervezett adag, a rászánt pénz értéke ugyanúgy csökkent, mint a fizetésünké. Ha lett volna miből, évről évre pénzeket kellett volna toldanunk az eredeti összeghez, de mivel nem volt, a tervekben kezdtek letaragni. Megrövidültek a szárnyak, de hogy a bűvös négyszáz-as szám alá ne menjünk a benne lévő ágyak számával, a négyágyasnak tervezett szobákba hat ágyat

raktak, az egyágyasokba pedig kettőt. Ezzel az egyszerű lépéssel azonnal fejére is állt a hoteljelleg, mert ahol az eredeti tervek szerint négy ember nyögte volna fájdalmát, most hatan nyöszörögnek majd. A fölszerelésekre fordítandó pénzekkel viszont az történt, valahol említettem már, hogy a végső összeget háromszor is „ki kellett járni” a minisztériumban, mert amikor híre ment, hogy süllyed a ház, az volt az első, hogy az ide szánt műszereket más-hová osztották el.

Sokszorosan öszvér lesz az épület, az máris nyilvánvaló. Minden nemzet kórházépítésének legjobb vívmányait vagyunk kénytelenek ötvözni a magyar ipar sokszor bizony gyöngébb termékeivel. Filigrán műszerek váltakoznak itt a mordálykinézetűekkel. Ha netán a magyar műszeripar szakemberei kíváncsiak lennének a világszínvonalra, hogy saját termékeiket is ahhoz igazíthassák, azt hiszem, nagyon érdemes ellátogatniuk Szegedre.

Rémülődünk sokan, és azt mondogatjuk, az Ideg-Elme Klinika A és B osztályát idétlenség fölköltöztetni az emeletekre, mert abból csak bajok lehetnek. Nincsenek például rácsok az ablakokon. Igaz, nincsenek, de az ablakok törhetetlen üvegből készültek. Viszolyunk attól is, hogy az aula szépsége fölülről nézve igen sok betegnek a mélység vonzását jelenti. Mindhárom felső emeletről erőnek erejével le akartam nézni a földszintre, és föl is, a kupola tetejére, de egyiket se láthattam. A mélység nem vonzhat, a magasság nem rémiszthet. Józan ésszel nézve biztosan nem, ámbar el kell ismerem, lesznek itt más gondolkodási módok is. Lehet, hogy nekünk, egészségeseeknek is szoknunk kell az európaiságot?

A kényszerű zsugorítás eredménye az is, hogy elmaradtak azok a kis raktárcsák is, amikre minden szinten égetően nagy szükség lenne. Ahogy a panelházakban is elmaradtak. Amire egy-egy osztálynak szüksége van — ágyneműre, ruhára, ezer más kellékre —, azt mind konténerek készítik be az orvosi szobák és a vizsgálók-kezelők elé. Most még újak a konténerek, de most se szépek. Akár a Diskont Áruházban járnánk. Hogy milyenek lesznek a második vagy ötszázadik forduló után, azt csak sejtteni lehet. „Városképi” szempontból minden emelet azonnal balkáni állapotokba csúszna vissza, ha ott hagynák őket. Most jön a furmányos ész, és elkezd átesortosítani. Ebből az lesz, abból ez, és ide meg berakjuk a konténereket. A mostani helyükre viszont csinos

HOTEL

kis ülkéket raknak, hogy a betegnek, ha várnia kell, ne kelljen ideges toporognia, netán összecseszkálnia a „hotelrészeket”, hanem megnyugtató környezetben leülhessenek. A rendnél jobb nyugtató talán nem is létezik a közfogyasztásra szántak közül.

Említettem egyszer, Ariadné fonala kellene ide, hogy el ne tévedjek a hatalmas labirintusban. Régen volt, azóta fokozatosan javul a helyzet. Minden emeleten a lépcsők és liftek kijáratánál piktogramokkal ékesített táblák igazítják el az idegent. A táblák színe egyezik az illető emelet „turistajelzése” színével, a piktogramok pedig a grafikai ötlet telitalálatai. Tessék csak elképzelni egy ekkora klinikán a látogatási időt! Özönlik a sok ember, szinte invázióknak hat a nagy forgatag, ha ott csak egy szárnyat téveszt is valaki, megemlegeti holta napjáig. Lent, a földszinten is információk központnak nevezik majd a portások utódait, bárkit eligazítanak majd, de megeshet, hogy a második lépés után már elfelejti a többség, hogyan is talál oda, ahová igyekszik. A normális működéshez legalább annyira kellenek ezek az áttekinthető útbaigazítók, mint a legkorszerűbb műszerek.

A legtöbb szobában már minden benne van, ennél fogva be is zárják mindet. Kulcsos nénik-bácsik sürgőnek körülöttünk, kötegszámra lóg a sok kulcs a kezükbe. A mostani „bejárók” is mondják, sajnos, lopnának, mint a szarka, ha nem zárnánk előttük mindent. Nem tudom, Európa hogy van ezzel a gonddal, de gyanítom, nem így hódítjuk meg magunknak.

A legtöbb szálloda megegyezik abban, hogy a falra akasztott képek színvonalá sablonosan gyöngö. Könnyű lenne ezt a példát követni itt is, de semmire nem mennénk vele. Úgy tudom, pénz nincsen rá, vagy ha van is, annyi biztosan nincsen, amennyit a művészethez érto emberek el ne tudnának költeni, mégse tesznek le arról, hogy csupa értékes alkotással díszítsék a gyógyulási házat. Amszterdami példára hivatkozunk többek között, ahol a legrangosabb festők is megfizetetlenek veszik, ha a klinikára kérnek tőlük képet, és szívesen adnak, bárhol éljenek is a világon. Pedig Amszterdam nem egy szegény ország fővárosa. Lehet, hogy ezt kell majd nekünk is tennünk? Öszintén, beszélve, farizeus mellékhangok nélkül, tájunk művészeitől válogatva? Talán megérné átadás előtti napokban egy hasonló bejárásra invitálni azokat, akik maguk is kíváncsiak a szépre. Minden stílusnak létjogosultsága lehet itt, de a jó színvonalból nem szabad engedni. Annnyira nem lehet hotel ez a klinika.

Néhány szót arról is kell szólnunk, hogy mikor készül el már végre az egész. Türelmetlenek vagyunk, pedig azt is hallottam, ennyire gyorsan legföljebb a század elején épültek klinikák. A sülyledési szünet ráadásnak tekinthető. Azt beszélük, május vége az építkezés teljes befejezésének a határideje, utána fél hónap a hiánypótlásoké, tehát június közepétől már megkezdődhet a lépcsőzetes beköltözés. Legkésőbb nyilván a sebészeti osztályok jöhetnek át, hiszen ha tíz műszerből csak egy hiányzik is, már nem tudnak dolgozni. Bízunk azonban, szeptember közepétől ők is átjöhhetnek folyamatosan.

Viselve válik el természetesen, milyen is az új klinika, amit most mondani tudunk, még a hátralévő időkben is csökkenhet. Most úgy látszik, az ország legmodernebb és legszebb műintézete lesz, ideális hely a gyógyulásra, és ideális körülményeket kínál jó felszereltségével a benne dolgozóknak is.

Kétféle számítás is van azonban itt is. A létszám és bértömeggondok miatt legföljebb 1991-re érik el a teljes készülséget, azt az állapotot, hogy a klinika minden részét a gyógyítás szolgálatába vonják be. Mert akármilyen modern, akármennyire ideális, a legképzettebb emberek közreműködése nélkül evvel se dicselkedhetnének.

Gyors és teljes gyógyulást kívánunk minden későbbi betegének.

HORVÁTH DEZSÓ

A Ferenczy-lány titka

tiszta lánya, amint rája a retket, ahogy a pohárért nyúl, ahogy kortyint...

— Anita ritkán jár társaságba — folytatta Ferenczy —, moziba én magam viszem, vagy néha beülünk a halászcseréjába, haltepertőt enni. Mindent szeret, amit én. Amióta megvan a kert, kijárogat velem kapálni, vagy összel a szüretre. Dolgozgat... Napozgat... Három szót szólnak egymáshoz: ha nem az én lányom lenne, el se hinném, ilyen ma még létezik...

— Hát igen — mondta Zamfiri, s harapott a kenyérből a juhtúróhoz —, nagyfokú ritkaság... — És eszébe jutott az egyetemi fölvetélelőlkészítő, ahol Anitával egy csoportba kerültek, s Anita akkor egészen másképp viselkedett: a tánciskoláról nem is beszélve... Meg az a nyár-esti pincszer Boglárán, Czompó bácsi prészaházában! Öten voltak diákok, a többiek Czompó bácsi rokonai, akik váratlanul megérkeztek Bécsből. A pincszert tulajdonképpen nekik rendezték, de Zamfiréket sem küldték el... A társaság először evett, aztán ivott, később ismételtén ivott, majd vedelni kezdett. Anita is... Hogy pontosan mikor tűnt el, senki sem vette észre, ami érthető. Danolásra is sor került. Zamfiri egy idő után úgy érezte, friss levegőt kell szívnia: feljött a pincéből, odakünn meleg, csillagos nyári éj fogadta. A takaros prészaházhoz szerszámkamra tartozott, melynek falánál, a fügebokrok árnyékában Zamfiri jellegzetes mozgást észlelt, és hallott is valamit, ami a pincéből fölhangzó zajoktól egészen elütött. „Milyen igénytelenek ezek a bécsiék... nem is gondolná az ember” — mondta

magában, mert a falnak támaszkodó nő, és a nőnek támaszkodó férfi mozgása igen egyértelmű volt. A nő tekergett, sóhajtozott, a férfi időnként szüneteltette a mozgást. „Nyilván, hogy ne menjen el gyorsan... Ilyenkor arra koncentrálni, mennyi huszonhét-szer tizenhárom” — gondolta Zamfiri, aztán hirtelen ismerőssé vált előtte a nő. „Hiszen ez... Ez Anita, az osztrák Hanssal...” — Visszahátrált a prészaház faláig, csikordulás nélkül nyílt a nehéz tölgyfaajtó.

— Nem láttam Anitát? — kérdezte odalenn Újhidi Jani, aki szerelmes volt a Ferenczy-lányba.

— Kankalint szed a holdfényben — felelte Zamfiri.

— Ne hülyülj, tényleg nem láttad? — Mondom, hogy kankalint... — Zsvaj, pohárcsengés vágott a szavába, nagy volt már a füst.

— Egyszóval, Anita különleges egy lánygyerek — mondta az apa ellágyulva. — Az — felelte Zamfiri: a bor fogyott, a hangulat kezdett hasonlóná válni ahhoz a pincszerhez. Estébe hajlott a délután, a malomkő már csak langyos volt, s később egészen hideg lett. — Na, menjünk — tápáskodott föl a százados —, szedjük össze a szerszámot.

...A „telkesjárattal” mentek vissza a városba. Ferenczy úgy látta jónak, ha ott hagyja a Volvót a kert előtt. — Igen, Anita gyerek még, Vilma nénéd, az édesanyja, kissé már nyugtalan... Ő Anita korában... hajaj! — és itt egy olyan mozdulat következett, melyből Zamfiri világosan megérthette: Vilma néni Anita korában bizony már egyáltalán nem volt gyermek. — Hiába, nem az anyja vére — összegezett a százados: közben besötétedett, és sárgán reflektározva megérkezett a busz.

DÉVAI CSABA

I. A csomókat Ferenczy százados hurkolta, Zamfiri a szőlővesszőt fogta a dróthoz, gyorsan haladt a kötözés. — A vesszőt mindig vízszintesre kötjük, így hozza a legtöbb hajtást — magyarázta a százados pöszén, darab madzaggal foga közt, kezében olló, mellette a guriga spárga s Zamfiri: tavasz lent a káderdülőn, az ég derült, délutáni, sugaras a lélek...

Igen, Zamfiri, a tárcaíró átment ruszti-kusba. Nem is esett nehezére — gyermekkorát falun töltvén tudta, mi a „szín”, a „csűr”, mi az a „katárka” (ahová a „grádics” vezet, s följebb is, a magas égbé...); tudott rontani átkokkal, étellel, szemveréssel, „egyéb tárggyal”, tudott rontást gyógyítani imádsággal, fűrésztéssel, habbal... — A Thiovitből két kanálnyit tegyél bele, a Citowettből másfelet — mondta Ferenczy a kötözés után, s Zamfiri nekilátott a permetezőszerek föloldásának. (Jól ment neki ez a munka, volt érzéke a méregkeveréshez.)

— Örülök, hogy végül is összejöttetek Anitával — mondta a százados a permetezés végén: napsütötte malomkövön ültek a kertben, előttük a fűvön színes abrosz, rajta üveg bor, két talpas pohár, juhtúró, retket, lágy kenyér... — Anita nem az a típus, aki mindenáron magára akarja vonni a figyelmet; akit ő kiválaszt magának, az értékes ember...

Zamfiri az égre nézett, az ég szilárd volt, nem szakadt le. „Majd pont ő fogja megmondani, hogy én értékes vagyok-e... Atyavilág, hová kerültem...” — A teljes egyetértés minden jeleivel hallgatta Ferenczy szavait, és hirtelen észrevette, a százados mennyire hasonlít a lányához. Beesett arc, sötét haj, napkeleti, kék tekintet... Anita, ha ült, vállát előrejegette, s háta mintha kissé görnyedt lett volna. Epp így ül apja is most a fehér malomkövön,